

בראשית י"א-כ"ה

"תנ"ך זה הסיפור שלנו" סיפור אברהם ושרה

מקרא:

- מסעות אברהם וניסיונותיו
- מעשי ה' ומלאכיו/הבטחה, ברית ושבועה
- הגר וישמעאל
- מעשי לוט וסדום
- מזבחות אברהם

1. עזיבת העבר ובחירה בהבטחה
2. ברית על הזרע והארץ
3. בין אברהם לסדום
4. הבטחה במבחן
5. אברהם בונה עתיד

סיפור מסעות אברהם ושרה

סיפורם של אברהם ושרה – המסע לעבר הבחירה והתגשמותה

דמויות נוספות:

לוט (אדום): החל את המסע עם אברהם, אך נפרד ממנו ובחר לשבת בסדום החושאת. ניצל פעמיים בזכות אברהם (ממלחמת המלכים ומפיכת סדום), עד לידת בניו מבנותיו, שיהפכו בעתיד לעמים מואב ועמון.

הגר וישמעאל (ירוק): נפרדו בשל ניגודים ערכיים (בתחילה-בריחת הגר, בהמשך-גירוש הגר וישמעאל). למרות התרחקות (הדומה להתרחקות לוט) הם זכו לברכה והצלה ממלאך ה'. ישמעאל הפך לעם, ובסוף המסע קבר יחד עם יצחק את אברהם במערת המכפלה.

לאורך המסע, באמצעות ההבטחות והבריתות, מתבררת בחירת ה' בהמשך השושלת על ידי יצחק. שיא ההתגלות מתרחש לאחר ניסיון העקידה על הר המוריה, המסמל את ייסוד מקום השראת השכינה ואת דרך העבודה הרצויה בעיני ה' (ציור המקדש בתוך הענן מסמלים את המבט העתידי - את הראייה למרחוק).

הסיפורים החותמים את פרקי אברהם - קניית מערת המכפלה, קבורת שרה ומציאת אישה ליצחק - מבטאים את דאגתו של אברהם להמשך קיום משפחתו והשפעתה לדורות. מעשים אלו, שנעשו ביוזמתו של אברהם ללא התערבות ישירה של ה', משלימים את הגשמת ההבטחות והבריתות.

מסעו של אברהם, מתואר כעלייה מתמדת למרות ירידות זמניות, ולמרות אי הידיעה כיצד ובאיזו דרך עתידות ההבטחה והברית להתממש. תחילת המסע מסומלת בעזרת ציור ה'זיקורת' (אתר פולחני בבלי קדום) באור כשדים וסופו בסיפור העקידה המסומל על ידי ציור המקדש בתוך הענן, מהווים השראה ותשתית לסיפור היהודי הגדול. אמונה בה', נחישות לקיים הבטחות ובריתות ושמירה על ערכים - כל אלו מממשים את רצון ה' ומהווים תשתית ליציבות בעולם מרובה אתגרים אנושיים, חברתיים, לאומיים ומקורבים את העולם לגאולה ולגילוי שמו של ה'.

התורה מציגה את מסעם של אברהם ושרה, אבות האומה הישראלית, מאור כשדים לארץ כנען כסיפור רצוף עליות ומורדות. זהו מסע בעל ממד גיאוגרפי, אך ברובו הוא מבטא אתגרים וניסיונות משפחתיים, פיזיים ורוחניים שלכאורה סותרים את ההבטחה והברית. התמודדות אברהם לאורך המסע מבהירה, מדוע ה' בחר באברהם: **"כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט" (בראשית י"ח יט).**

התרשים מתאר את מסעות אברהם ושרה כפי שהם מתוארים בספר בראשית (פרקים י"ב-כ"ה), ומציג תנועה במגמה מתמדת של עלייה רוחנית למרות ירידות ומכשולים. המסע מתחיל בעזיבת אור כשדים ממשיך דרך חרן, כנען (שכם, בית אל), ירידה למצרים, חזרה לבית אל, חרון, ונדודים לגרר, באר שבע, ולבסוף להר המוריה ובקבורה במערת המכפלה. תנועת העלייה משקפת את התמודדותם של אברהם ושרה מול האתגרים והניסיונות השונים, את יכולתם להתגבר על קשיים מתוך אמונה עמוקה בה', ואת מסירותם למען ההמשכיות של שושלת המשפחה, שתגשים את הבטחות ה'. ההתחלה בקריאה: "לך לך" (מעברך), ובסיפור העקידה בקריאה החוזרת: "לך לך" בניסיון להיפרד מבנו יחידו - יצחק (נ' ליבוביץ).

תיאור המסע אינו מתיימר להיות מפה גיאוגרפית מדויקת, אלא מדגיש את קווי העלייה והירידה הרוחניים שאברהם חווה. ניכר ניגוד בין המקומות הגבוהים (שכם, בית אל, חרון, הר המוריה), בהם בנה אברהם מזבחות, קרא בשם ה' וזכה להבטחות ובריתות, לבין המקומות הנמוכים (מצרים, סדום, גרר), אליהם נקלע בעקבות קשיים ומשברים (רעב, מלחמות, משפחה). מעניין לראות, כיצד לאחר התגברות על הניסיונות ועמידה עקבית על המוסר ועל דרך ה', הוא זוכה להתגלות, להבטחה ולברית מתעצמת.

מרכיבי המסע בתרשים:

מסע אברהם (כתום): ציר המסע המרכזי של אברהם, המלווה בהתגלויות ה' ומלאכיו. **התגלויות ה' ומלאכיו (כחול):** שליחות, הבטחות, בריתות ושבועה, המסמלות את הליווי והשגחת ה' לאורך המסע, גם בירידות. לדוגמה: הצלת אברהם ושרה במצרים ובגרר, הגר וישמעאל בבאר לחי רואי ולוט ובנותיו בסדום.

- 1.1 **ההליכה לכנען והקריאה בשם ה'**
היציאה בעקבות הציווי האלוקי, נטישת העבר למען העתיד - קריאה בשם ה' ובניית מזבח.
- 1.2 **מסעות אברהם והבחירות בדרך**
אתגרי הירידה למצרים ועזיבת לוט לארץ סדום, המנוגדים לכאורה לקיום ההבטחה האלוקית, אינם פוגעים בבחירת אברהם ובהמשך דרכו הנעלה.
- 2.1 **הברית והאמונה**
הבטחות העבר, מתעצמות לברית על הזרע והארץ (ברית בין הבתרים שבה אברהם פאסיבי). בברית ישנו מבט אלוקי צופה עתיד מרחיק לכת אל עבר גלות מצרים והיציאה ממנה.
- 2.2 **שרה והגר**
ההתמודדות בין שרה והגר וברית הגר מנוהלים בליווי מלאך ה', ומשקפים מתח בין אנושיות לבחירה האלוקית. ההתמודדות הללו רומזות על כיוונים שיתפתחו בעתיד.
- 2.3 **ברית המילה בשורת לידת יצחק**
הברית בין ה' לאברהם מתעצמת כשאברהם נדרש לשותפות פעילה בה (ברית המילה), וכוללת בשורה מפתיעה להמשכיות הזרע - בשורה המעוררת צחוק (בשורת הולדת יצחק).

- 3.1 **התגלות המלאכים**
המפגש עם המלאכים משתף את אברהם בתוכנית האלוקית בהמשכיות המשפחה ובכוונה להשמיד את סדום.
- 3.2 **הוויכוח על סדום, הפיכתה והצלת לוט**
וויכוח מוסרי על הפיכת סדום ושליחות הפיכת סדום והצלת סדום. למרות ההצלה לוט ממשיך בנפרד מאברהם ובדרך חדשה - סיפור לידת עמון ומואב בדרך שאינה ראויה. לידת יצחק גירוש ישמעאל
- 4.1 **לידת יצחק מעמיקה את המתח עם הגר**
וישמעאל, גירושה נובע מהדרך השונה שבה בוחר ישמעאל אך גם הוא זוכה להצלה ולברכה.
- 4.2 **עקידת יצחק**
הניסיון והפער עם הברית וההבטחה, מבררים את גדולתו של אברהם ואת רצונו של ה', וצופות אל עבר העתיד הרחוק - השראת שכינה במקום.
- 5.1 **מות שרה ומערת המכפלה**
אברהם מממש בעצמו את ההבטחה על הארץ, וקובע את מקום קבורת המשפחה לדורות
- 5.2 **הבאת רבקה וקבורת אברהם**
אברהם מממש בעצמו ובעזרת עבדו את ההבטחה על הזרע, וקובע את המשך הקשר עם המשפחה בחרן

